

Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky		
Bojový řád jednotek požární ochrany - taktické postupy zásahu		
<i>Název:</i>	Metodický list číslo	8 0
Záchrana zvířat	<i>Vydáno dne: 30. listopadu 2017</i>	<i>Stran: 3</i>

I.

Charakteristika

- 1) *Při zásahu má záchrana osob přednost před záchranou zvířat a majetku. Cílem činnosti jednotky při záchraně osob a zvířat je odstranění bezprostředního ohrožení jejich života¹.*
- 2) Záchranu zvířat lze rozdělit do dvou skupin. První skupina zahrnuje záchranu hospodářských zvířat chovaných ve velkém množství (desítky kusů); takovými zvířaty jsou zejména hovězí dobytek, koně, skot, prasata, kožešinová zvířata, drůbež. Druhou skupinu zahrnuje záchrana jednotlivých zvířat chovaných v domácnostech.

II.

Úkoly a postup činnosti

- 3) *Velitel zásahu rozhoduje o zahájení a ukončení činnosti k záchraně osob, zvířat a majetku a určí, které osoby, která zvířata nebo který majetek budou zachráněny přednostně².* V případě nebezpečí z prodlení mohou o způsobu záchrany zvířat rozhodnout hasiči provádějící záchranné práce, členové průzkumné skupiny apod. Stanoví se takový způsob záchrany, který je v daném okamžiku nejbezpečnější pro zachraňující.
- 4) Postup při provádění záchrany zvířat:
  - a) zjistit množství, druh zvířat a jejich ohrožení,
  - b) dle možností zajistit přítomnost obsluhujícího personálu, chovatelů zvířat a dostatečného množství sil a prostředků,
  - c) volit vhodný způsob záchrany,
  - d) určit místo, kam budou zvířata vyváděna.
- 5) Způsoby záchrany zvířat:
  - a) otevření kotců, chlévů nebo stájí a umožnit zvířatům samostatný odchod,
  - b) vyvádění jednotlivých kusů,
  - c) vyvedení vůdce stáda (ovce, kozy), ostatní jej zpravidla následují,
  - d) vynesení drobného zvířectva (drůbež, králíci) podle množství vhodným způsobem (např. koše, pytle),
  - e) obnovení základních podmínek pro život zvířat v místech ustájení (zprovoznění ventilace, rychlé odvětrání kouře a tepla, rychlá likvidace požáru).
- 6) Záchranu zvířat provádíme bezpečnými cestami. Pokud to lze, zajistíme odvětrání únikové cesty. Zvířata vyvádíme z dosahu kouře, pokud možno na návětrnou stranu objektu, a zajistíme, aby se nemohla vracet zpět do objektu (ohrazení, dozor, přivázání).

¹ § 14 odst. 1 vyhlášky č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany, ve znění pozdějších předpisů.

² § 26 odst. 1 písm. c) vyhlášky č. 247/2001 Sb.

- 7) Při vyvádění užitkových zvířat odvážeme jen tolik kusů, kolik jsme schopni najednou vyvést. Úvazy je nejlépe uvolnit přestřižením. Přednostně vyvádíme nejčistější (plemenná) zvířata.
- 8) Pokud je to možné, měl by velitel zásahu k vyvádění zvířat využít v maximální míře obsluhující personál, který je na práci se zvířaty zvyklý a naopak zvířata jsou zvyklá na něj. Velitel zásahu musí rovněž zvážit, zda personál nebude vystaven nepřiměřenému nebezpečí, zajistí nad ním při jeho nasazení dohled, popřípadě jej vybaví dostupnými ochrannými prostředky.
- 9) Pokud je nutné na záchranu zvířat nasadit hasiče, je třeba využít těch, kteří mají s prací se zvířaty zkušenosti a nemají z nich strach. Předejde se tím řadě komplikací, zvýšené možnosti úrazu a přenesení nervozity z hasičů na zachraňovaná zvířata.
- 10) Doporučené způsoby záchrany některých druhů zvířat:
  - a) koně, krávy a býci se snaží utrhnout a divoce kolem sebe bijí. Nejvhodnější je ke zvířatům přistupovat zepředu, odvázat je a vyvést ven. Pokud to není možné, je třeba zvíře na sebe upozornit, např. poplácáním zvířete a promluvením,
  - b) pokud jsou zvířata volně ustájena, vyženeme je ven pokud možno do vymezeného prostoru,
  - c) při záchraně vepřů hrozí nebezpečí pokousání, proto je vytlačujeme ven zezadu a současně vytahujeme za uši, stojíme na boku zvířete,
  - d) ovce a kozy mají snahu zalézat do koutů, po vyvedení vůdce stáda je ostatní snadněji následují; pokud ne, je nutné každé zvíře vynést samostatně,
  - e) drůbež lze pochytat do pytlů a vynést ven (pozor na udušení),
  - f) při záchraně úlů se včelstvy ucpeme česna a po jejich přenesení do bezpečí je opět otevřeme (při této činnosti si chráníme zejména obličej a nekryté části těla),
  - g) v případě psů, koček, šelem, dravců a ostatních drobných zvířat využít improvizovaných pomůcek na odchyt a přemístění (plachty, pytle, sítě, koše, dřevěné tyče, vidlice). Pro svoji ochranu je možno využít vodního proudu.
- 11) Je třeba zvážit, zda účinný zásah proti požáru nevyvolá nutnost provádění záchrany nebo evakuace zvířat. Vodní proudy je třeba nasadit na ochranu únikových cest a dále na likvidaci ohnisek hoření nebo cest jeho šíření. Jestliže rychlé nasazení proudů k hašení může zmenšit ohrožení životů zvířat, pak je třeba nejprve hasit požár na cestách záchrany a potom provádět záchranné práce.
- 12) Záchrana zvířat při požáru se v některých případech provádí současně s hašením požáru. Jsou-li zvířata bezprostředně ohrožena požárem nebo je cesta k záchraně odříznuta anebo odříznutí hrozí, je použití proudů bezpodmínečné.

III.

Očekávané zvláštnosti

- 13) Při záchraně zvířat je nutné počítat s následujícími komplikacemi:
  - a) *panika a možnost zdivočení zvířat*; zvířata jsou v tomto směru mnohem náchylnější a jednají pudově. Většina zvířat je navíc mnohem citlivější nejen na zplodiny hoření, ale daleko dříve než člověk dokáže vycítit ohrožení sebe nebo celé skupiny. Vyvolaný neklid u zvířat žijících ve skupinách, se velice rychle přenáší na všechny jedince tohoto společenství,
  - b) *nezvyk na člověka nebo cizího člověka*; nezvyk na cizího člověka je patrný zejména u domácích zvířat. Hospodářská zvířata zejména chovaná ve velkokapacitních zařízeních, nejsou zvyklá na člověka. Při pohybu většího počtu

- lidí pak dochází ke zdivočení zvířat. Tento stres je ještě umocňován probíhající mimořádnou událostí,
- c) nutnost rozhodnutí zástupce státní veterinární správy při nutnosti utratit zvířata nebo stanovení podmínek jejich dalšího ošetření,
  - d) možnost přenesení nervozity a strachu ze člověka na zvíře,
  - e) nepřítomnost chovatelů,
  - f) výpadek elektrické energie a nebezpečí udušení velkochovů vlivem nefungující ventilace,
  - g) ohrožení hasičů volně pobíhajícími zvířaty,
  - h) vracení se již zachráněných zvířat zpět do prostoru odkud byla vyvedena,
  - i) nefungující uvolnění úvazů zvířat a různá provizoria úvazů,
  - j) vzájemná nesnášenlivost zvířat ve společném nouzovém ustájení,
  - k) intoxikace zvířat a tím jejich omezená pohyblivost,
  - l) komplikace vzniklé při nehodách dopravních prostředků přepravujících zvířata.
- 14) Nebezpečí zranění hasičů z důvodu:
- a) přitlačení ke zdi nebo ke konstrukci (koně, krávy, býci, skot),
  - b) úderu hlavou zvířete - rohy, čelní kostí (krávy, býci, skot),
  - c) kopnutí (koně, krávy, býci),
  - d) přišlápnutí zvířetem,
  - e) pokousání (koně, psi, prasata, šelmy, potkani, krysy),
  - f) podrápání (psi, kočky, šelmy, dravci, drůbež),
  - g) podražení nohou (prasata, ovce, kozy),
  - h) ušlapání (stáda - krávy, býci, jalovice, koně, skot),
  - i) poranění rukou při odvazování,
  - j) pobodání hmyzem (vosy, včely, sršně, komáři),
  - k) kousnutí cizopasníky (klíšťata, kloši, blechy, roztoči),
  - l) uštknutí,
  - m) *nákazy přenosné na člověka*; při kontaktu se zvířetem nebo při práci v prostorách či prostředí, kde se nemocná nebo infikovaná zvířata, hmyz a cizopasníci nacházejí, např. vzteklina, salmonelosa, tularemie, tuberkulosa, leptospirosa, vailova žloutenka, antrax (snět slezinná), tetanus, slintavka a kulhavka, vozňřivka, různé mykozy (herpes), klíšťová encefalitida, lymská borelióza a další.

IV.

Související literatura

Novák P. - Šoch M. - Volf O. - Zabloužil F. - Hauptmanová K. - Dousek J.: Záchrana zvířat, Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, Ostrava, 1998